

Z libreta výstavy Libušín znovuzrozený

- Zachráněné kusy z požářiště měly velkou dokumentační hodnotu a umožnily ověřit detaily, které například z fotodokumentace nebyly patrné. Vrstva popela byla silná asi sedmdesát centimetrů. Přivolaní znalci konstatovali poškození stavebních konstrukcí Libušína z 85 %, vnitřního vybavení z 90 % a technického zařízení ze 100 %. Výši škod rámcově stanovili na sto milionů korun.
- Stejně náhle, jak vypukl požár, přicházeli lidé s nabídkou pomoci. Jejich odezva všechny překvapila svou rychlostí, vynalézavostí, rozsahem a vytrvalostí. Obnovu Libušína podpořil bezpočet lidí. Někteří poslali peníze do sbírky, další pořádali dobročinné akce, účinkovali na nich nebo se jich účastnili jako diváci. Všechny spojovalo nadšení a snaha přispět k obnově toho, co ztratili.
- Sběrka na obnovu Libušína byla mimořádně úspěšná a v krátké době se díky štědrosti mnoha drobných i větších dárců podařilo shromáždit velkou částku, což výmluvně dokládá, jak velkou hodnotu pro lidi Libušín měl.
- Muzeum vyhlásilo sbírku na obnovu Libušína druhý den po požáru, 4. března 2014. Peníze na účtu začaly rychle přibývat. První milion se podařilo vybrat za deset dní, druhý dokonce za týden. Do 3. března 2017, kdy byla sbírka po třech letech ukončena, se na jejím účtu sešlo 9 956 128,82 Kč. Dík za to patří tisícům drobných i větších dárců, kteří účinně pomohli. Sběrka se dokonce stala finančně nejúspěšnější veřejnou sbírkou roku 2017 v České republice.
- Drobní dárci přispěli do 25 pokladniček, které byly rozmístěny po regionu, celkovou částkou 1 635 056 Kč. Počet dárců není známý, ale nepochybně to byly tisíce lidí. Lesy ČR věnovaly 990 m³ velmi kvalitního dřeva. Vojenské lesy a statky bezplatně zajistily těžbu a dopravu dřeva na Bystřičku k dalšímu zpracování. Lidé vyjádřili svou podporu snaze muzea Libušín obnovit mnoha různými způsoby, ať už to byl symbolický nákup šindelů, příspěví do kasičky, na účet, darování modelu nebo odvádění části výdělku ze speciální „libušínské“ edice šunky aj.
- Obnově předcházely důkladné přípravy, možné díky zázemí muzea, šíři a hloubce znalostí jeho pracovníků, rozsahu sbírkových fondů i schopnosti zapojit další partnery při řešení nových problémů. Příprava obnovy začala prakticky okamžitě po požáru Libušína v březnu 2014. I když podpisem smlouvy s dodavatelem stavby a předáním staveniště v červenci 2016 přípravy zdaleka neskončily.
- Co z původního Libušína půjde navrátit, co skončí v depozitáři a co už nejde zachránit? Pracovní skupina musela zhodnotit každý kus a rozhodnout o jeho osudu. Trosky Libušína musely čelit kolísání teplot, náporům deště, sněhu, ostrému slunci i větru. Aby muzeum dokázalo zachránit co nejvíce z původní stavby, rozhodlo po dobu provádění výzkumu a projekčních prací celé spáleniště zastřešit. Odborníci museli důkladně prozkoumat až sedmdesát centimetrů hlubokou vrstvu popela. Velmi pečlivě hodnotili, co lze po konzervaci vrátit zpět. Použitelných se ukázalo jen asi 7 % trámů. Žár nevydržela ani část kamenů, které tak budou muset být nahrazeny novými.
- Z původní výzdoby Libušína se pracovníkům muzea podařilo zachránit část omítky s motivem Radegasta. Nejednalo se o původní malbu z doby Jurkoviče, ale o sgrafito vyryté do vlhké omítky akademickým malířem Jiřím Toroněm během rekonstrukce Libušína v roce 1960. Libušín za více než sto let své existence prošel řadou oprav a úprav. Muzeum, které Libušín obnovuje formou vědecké rekonstrukce, se ale rozhodlo vrátit k originálu. Staronový Radegast i ostatní výzdoba budou vypadat trochu jinak než před požárem – tak, jak je viděl Jurkovič.
- Z Libušína se dochovala řada původních částí. Některé sem byly umístěny během rekonstrukce v polovině 90. let, další během následných oprav a poslední část po požáru v roce 2014. Je až neuvěřitelné, jak skromná byla původní projektová dokumentace. Několik pečlivě provedených nákrešů postačovalo, protože zbytek Jurkovič dotvořil a dořešil na místě, za pochodu. Dnes stavby připravují týmy projektantů a k projektům se vyjadřuje celá řada institucí. Projektanti používají moderní techniku a 3D modelování. Přesto byli nejdříve postaveni před nelehký úkol – přemýšlet, jak (by) to udělal Jurkovič.
- Původní dokumentaci Libušína z roku 1899 od Dušana Jurkoviče poskytl muzeu Národní archiv Slovenské republiky. Podrobné nákresy interiéru poskytly důležité informace i při obnově původní

barevnosti Libušína. Zpracování kompletní projektové dokumentace obnovy Libušína začalo v dubnu 2015 a trvalo rok. Dokumentaci zpracoval renomovaný pražský Ateliér Masák & Partner. I přes využití nejmodernější techniky museli projektanti v průběhu stavby mnoho detailů upravit přímo na místě ručně.

- Staré, nebo původní barvy? Tuto otázku si tvůrci museli položit, protože odborní pracovníci muzea zjistili, že původní Jurkovičův Libušín byl jinak barevný než ten, který v březnu 2014 lehl popelem. Vzhledem k rozhodnutí provést obnovu formou vědecké rekonstrukce museli muzejníci zároveň také stanovit, ke kterému roku se vědecká rekonstrukce bude vracet. Zvolili rok 1925, kdy byla stavba ucelená a bez pozdějších přístaveb od jiných autorů. Na základě průzkumů z roku 2014 a let 2018–2019 odborníci stanovili devět odstínů olejových barev na plošnou výmalbu Libušína a devět odstínů na ozdobné prvky. Barvy namíchané restaurátorem Luděkem Dvořákem v potřebném množství dodal švédský výrobce.
- Dušan Jurkovič na Libušínu použil desítky různých ozdobných prvků v různých barevných kombinacích. Aby muzejníci dokázali co nejpřesněji rekonstruovat původní barevnost, museli prozkoumat veškerý dostupný materiál, včetně dochovaných fotografií a slovních popisů. Základ ale poskytly části Libušína zachráněné po požáru nebo dochované v depozitáři. Výsledkem průzkumů byl podrobný návrh barevnosti jednotlivých částí Libušína. Pro potřeby realizátorů muzejní pracovníci vytvořili závazný barevný vzorník. Podle něj se nechalo zhotovit potřebné množství všech barev pro celý Libušín.
- Stavba postupně rostla a některé stavební postupy použité na Libušínu byly jiné než na starších částech komplexu budov. Například trámy na vnější straně fasády, které v tzv. staré Pustevni řemeslníci jen otesali, museli v Libušíně i ohoblovat. Jurkovič hodlal vytvořit něco mimořádného. Z těchto důvodů bylo nutné, aby zkušené řemeslníky, kteří Libušín obnovovali, metodicky vedli odborníci z muzea. Všichni sloužili stavbě a snažili se ji co nejvěrněji obnovit. Hledání správné podoby všech detailů stavby, včetně spojů, se neobešlo bez mnoha diskusí nad připravenými vzorky.
- Řemeslníci tesali trámy sekýrami z čerstvého dřeva, které se neštípalo. Šetrnější způsob opracování a výběr kvalitního dřeva se příznivě projevuje i na trvanlivosti trámů, které mohou vydržet o desítky let déle. Ruční otesání asi devíti set trámů bylo svým rozsahem i náročností na fyzickou kondici a řemeslný fortel zcela mimořádné.
- High-tech památka – Libušín, byť postavený z tradičních materiálů původními postupy, je soudobá stavba. Kromě zcela pochopitelných přísných požadavků na požární bezpečnost museli stavitelé zohlednit i ekologičnost provozu. Stavba totiž stojí v jednom z nejcennějších přírodních území Chráněné krajinné oblasti Beskydy. Tvůrci nového Libušína tak do jeho útrob museli skrýt spoustu moderních vymožeností, které mají sloužit, ale nenarušovat celkový ráz roubené stavby.
- Libušín je dnes postaven tak, aby odolal nebezpečí požáru. Dopravit k případnému požáru rychle dostatek vody je prvořadý úkol. Vedle Libušína kvůli tomu vznikla podzemní nádrž o objemu 250 m³ napájená ze studny. Na střeše je nenápadně ukrytý systém vytvářející v případě potřeby vodní mlhu a uvnitř části budovy je skryto dvě stě tzv. sprinklerů, které slouží stejnému účelu.
- Voda, dřevo a malby nejdou moc dobře dohromady. V nejcennější části s nástěnnými malbami proto hašení zajišťuje inertní plyn. To předpokládá, že lze tuto místnost plynotěsně uzavřít. Dosáhnout toho v roubence byl velký úkol, který se ale projektantům a stavbařům podařilo vyřešit. Libušín tak dokáže odolat ohni i vodě.
- Libušín stojí v srdci Chráněné krajinné oblasti Beskydy mezi dvěma přísně chráněnými rezervacemi – Radhošť a Kněhyně – Čertův mlýn. K vytápění objektu v drsných horských podmínkách Pusteven proto stavebníci zvolili řešení šetrné k prostředí – dvě tepelná čerpadla. Zdrojem tepla je dvanáct zemních vrtů hlubokých 150 metrů. Tepelný výkon 92 kW stačí k vytápění i k ohřevu čtyř set litrů teplé vody. Libušín ohřívá teplo z hory.
- Obnova Libušína je jedinečné a kolektivní dílo. Vzniklo jen díky úspěšné spolupráci muzea s řadou institucí, firem a jednotlivců. Zvolená metoda vědecké rekonstrukce kladla na všechny strany mimořádné nároky.

